

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXXV. S. Scriptura, licèt non sola, est infallibilis fidei regula.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

vera est Christi Ecclesia, non verò illa, quæ cum inimicis Christi olim damnatis conspirant.

CAPUT XXXIV.

Sola Ecclesia Romana habet infallibilem fidei regulam: sola proinde vera.

430 **C**onsecutio probatur: quia vera Christi Ecclesia infallibilem habere debet fidei suæ regulam, quâ controversias subnascentes dirimere possit. In vera quippe Christi Ecclesia omnia esse non possunt incerta, litibusque interminatis plena. At sine infallibili regula fidei, omnia sunt incerta, & plena litibus interminatis.

431 **S**ola verò Ecclesia Romana, non verò Lutherana, Calviniana, talem fidei suæ regulam exhibere possunt. Quod quidem de Lutherana, & Calviniana constat ex dictis cap. 32. Romana verò pro infallibili regula fidei habet tum Scripturam sacram, tum Christi & Apostolorum traditiones non scriptas, siquæ pro regula fidei habet verbum Dei scriptum & non scriptum, verum ab adulterino discernens, per infallibile visibilem Ecclesiæ, vel Capituli illius iudicium, ut infra.

CAPUT XXXV.

S. Scriptura, licet non sola, est infallibilis fidei regula.

§. I.

Scriptura sacra definitio.

432 **S**criptura sacra est verbum Dei scriptum. Verbum (inquam) Dei, non latè sumptum (quomodo conciones, seu pias instructiones vocamus verbum Dei, licet S. Scripturæ verbis non exprimentur) sed strictè sumptum pro sermone à Spiritu sancto inspirato & dictato; non quoad substantiam dumtaxat, sed & quoad expressiones & verba; non quòd ista individua verba, quæ jam habemus, dictata fuerint isto idiomate, latino scilicet, gallico, flandrico, &c. (aliàs Biblia latina, quam habemus, dici non deberet Scriptura sacra, uti nec in gallicam, vel flandricam linguam translata: nec enim isto idiomate dictavit eam Spiritus sanctus, sed pro magna parte idiomate hebraico; pro altera parte græco) sed quòd textus originalis, eo modo scriptus fuerit à Scrip- toribus sacris, quo dictatus fuit à Spiritu sancto. Undè siue Scriptura latinè scripta sit, siue gallicè, &c. dici debet Scriptura sacra, dummodò verba & expressiones ipsius respondeant, quoad significationem, verbis in textu originali expressis, ita ut per translationem in aliud idioma non solum expressus fuerit sensus primarius, seu

Tom. II.

primò obvius, sed & vis seu energia verborum expressionumque idiomatis, in quo primitus scripta fuit, quantum fieri potuit in idiomate, in quod facta est translatio. Neque enim vis est in sono vocis, sed in significatione & energia expressionum, quæ servatà, Scriptura in aliud idioma translata, dicitur quidem Scriptura sacra; dependent tamen ab idiomate, in quo fuit à Spiritu sancto dictata: ita ut, difficultate occurrente, ad textum originale recurri possit & debeat, ut videatur, nùm translatio per omnia correspondeat expressioni originali. Magna proinde differentia est inter verba S. Scripturæ, & verba Conciliorum: tametsi enim Spiritus sanctus sic assistat Conciliis Generalibus, ut infallibiles sint definitiones ipsorum, saluberrimæque decreta ad morum reformationem, & disciplinam ecclesiasticam spectantia; omnia tamen verba, quibus exprimentur, dictata non censentur à Spiritu sancto.

Et hinc longè majorem reverentiam (ob majorem excellentiam) debemus verbis & expressionibus S. Scripturæ, quàm Conciliorum (licet Conciliorum definitiones non minus infallibiles sint, ut dixi) quòd enim Scripturæ sacre expressiones dictatæ fuerint à Spiritu sancto, Scriptura ista testatur 2. Tim. 3. *Omnis Scriptura divinitus inspirata veritas est, &c.* Et 2. Petr. 1. *Spiritu sancto inspirati, locuti sunt sancti Dei homines.* Testantur & Patres. Scripturam quippe à Spiritu sancto prolata esse, expressio est Chrysostomi homil. 40. in Joan. à Spiritu sancto dictatam; expressio Augustini in Psal. 59. Testantur etiam Patres, sacros Scriptores fuisse velut calamos Spiritus sancti, juxta illud: *Lingua mea calamus scribae velociter scribens.* Ita S. Augustinus in Psal. 44. & Theodoretus Præfat. in Psalms. S. Irenæus l. 2. contra hæreses c. 47. probat, Scripturas esse profectas, ex eo quòd à Verbo Dei, & à Spiritu ejus sint dictæ. S. Gregorius Præfat. ad libros Moralium, agens de Authore libri Job 1. cap. 1. sic loquitur: *Quis hæc scripserit, valde supervacue queritur; cum tamen Author libri Spiritus sanctus fideliter credatur. Ipse igitur hæc scripsit, qui hæc scribenda dictavit; ille scripsit, qui & illius operis inspirator extitit, & per scribens vocem imitanda ad nos ejus facta transmisit.* Quod ista declarat similitudine: *Si magni cujusdam viri epistolis susceptis, legeremus verba, eaque quo calamo scripta fuissent quæreremus; ridiculum profecto esset, si non epistolarum & Authorem scire, sensumque cognoscere, sed quali calamo earum verba expressa fuerint, indagare studeremus. Cum ergo rem cognoscimus, ejusque rei Spiritum sanctum Authorem tenemus, quando Scriptorem quærimus, quid aliud agimus, nisi legentes literas de calamo perscrutari?*

Quòd si Scriptura sacra sit à Spiritu san-

X

cto dictata, verbatim est suggesta: quod enim dicitur, non quomodocumque, sed verbatim exprimendum scribenti suggeritur. Merito proinde SS. Patres Basiliius homil. 7. in Hexaem. Chrysofomus homil. 8. 28. & 42. in Genes. &c. docent, ne verbum quidem, imò nec syllabam, nec apicem in sacris Scripturis otiosam, aut superfluum inveniri; ideòque tam ipsi, quam alii Patres, in excutiendis singulis Scripturæ verbis occupasse se inveniuntur, mysteria in illis latere non dubitantes, ex eo quòd ea præ aliis Spiritus sanctus elegisset. S. Chrysofomus homil. 18. & 21. in Genes. dicit, *nec syllabam, nec apicem esse in Litteris sacris, in cuius profundo non sit grandis quispiam thesaurus.* S. Basiliius homil. 10. in Hexaem. *intolerandam prorsus, & grandem blasphemiam esse dicit, si quis vel verbum asserat in Scripturis sacris inveniri otiosum.* S. Hieronymus in cap. 4. epist. ad Ephes. ait, *singulos sermones, syllabas, apices, puncta in divinis Scripturis plena esse sensibus.* Et in Psal. 9. addit, *singula verba Scripturarum singula esse sacramenta.*

§. II.

Corollaria duo momentosa ex proximè dictis.

434 **P**rimum Corollarium est, quòd Scripturæ sacræ maxima debeatur reverentia, Deoque valde displiceat implicitus contemptus ipsius, consistens in neglectu & fastidio ipsam legendi. Quia qui in eo culpabiles sunt, illo suo agendi modo innuere videntur, parum utilem, vel necessariam esse lectionem illam; adeòque Spiritum sanctum parum utilem, vel necessariam Scripturæ Authorem esse. Quod alienum est à fide, sicut & ab infinita sapientia, bonitate, & charitate Spiritus sancti: dicit enim Apostolus 2. Tim. 3. *Omnis Scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudendum in iustitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.*

435 Quid verò SS. Patres? Hieronymus in Psal. 147. ad illa verba: *Et adipe frumenti satiat te: Pinguis est (inquit) sermo divinus est, omnes in se habens delicias: quidquid volueris, ex sermone divino nascitur, sicut tradunt Judæi, quoniam manna, quod comedeant, secundum voluntatem uniuscujusque, sic sapiebat in ore.* Unde alibi cum aliis Patribus dicit, Scripturam sacram cò reddi sapidiorem, & eò plures in ea veritates ac sensus reperi, quò melior est voluntas, id est quò magis pia & humilis est anima ipsam legentis.

436 Rursus idem Hieronymus in Prolegomeno super Isaiam: *Si juxta Apostolum Paulum Christus Dei virtus est, & Dei sapientia; qui nescit Scripturas, nescit Dei virtutem, e-*

jusque sapientiam: Ignoratio Scripturarum, ignoratio Christi est. Necessitatem lectionis Scripturæ fortioribus non posset terminis exprimere; non solum respectivè ad Clericos (quibus major incumbit obligatio eam legendi) sed & respectivè ad omnes. Generaliter namque loquitur. Unde in epist. ad Demetriad. ipsismet mulieribus S. Scripturæ lectionem injungit: *Unum illud tibi rogam, & predicans verum iterumque monebo, ut animum tuum sacra lectionis amore occupes.* Et circa finem: *Finem jungo principio, nec semel admonuisse contentus. Ama Scripturas sanctas, & amabit te sapientia. Dilige eam, & servabis te. Honora illam, & amplebitur te.* Ad alias quoque virgines scribens, ipsis mandat, ut etiam sapius in die lectioni se applicent sacræ Scripturæ.

S. Ambrosius in Pial. 118. alloquens generatim Christianos: *Arguit Christus eos qui vivunt lucernam (S. Scripturam intelligens) si non semper manent. Nunquam negligamus verbum Dei, ex quo nobis omnium origo virtutum est, universorumque operum quidam processus. Hac lucerna accensa sit in omni verbo, & in omni opere.* Et rursus: *Haber verbum Dei epulas suas; alias fortiores, ut est lex, & Evangelium; alias suaviores, ut sunt Psalms, & Cantica Cantorum.* Item: *Ede Scripturarum celestem cibos; ede quotidie, ut non esurias. . . . Non perfunctoriè transcamus que legimus, sed etiam cum abest Codex, tamquam animalia munda, & ruminantia, de interioribus nostris ruminandum nobis pabulum spirituale promamus.*

Chrysofomus homil. 2. in Matth. fortiter inculcat lectionem S. Scripturæ, ad fideles omnes, etiam uxoratos: utpote quibus magis necessaria est, quam Monachis. *Qui enim (inquit) versantur in medio, & vulnera quotidie accipiunt, magis indigent medicamine. . . . Non avari Paulum loquentem, quoniam ad correptionem nostram hæc omnia scripta sunt? Tu verò Evangelium, etiamsi illius (ut aiunt) manibus contrectare daretur, ne attingere quidem cupias? . . . Non contemnimus Scripturas audire divinas: hæc enim diabolice inspirationis sunt, non sustinentis nos aspicere thesaurum, ne divinitus acquiramus. Concione verò 3. de Lazaro: Etiamsi (inquit) non intelligas illic recondita, tamen ex ipsa lectione multa nascitur sanctimonia. Quamquam fieri non potest, ut omnia ex equo ignorent: propterea Spiritus gratis dispensavit illa, temperavitque, quo publicani, piscatores, tabernaculorum opifices, pastores, & Apostoli, idiotæ & illiterati, per hos libros salvi fierent, ne quis idiotarum ad hanc difficultatis confingere posset excusationem.*

Pariformiter de lectione S. Scripturæ loquuntur reliqui Patres. Qui si tanto zelo S. Scripturæ lectionem commendant fidelibus omnibus; quantò magis Clericis, præ-

sertim Sacerdotibus, & maximè saluti proximorum incumbentibus? Qui proinde majorem cæteris scientiam habere tenentur facrarum Litterarum, spectantium ad salutem, & ad ea quæ officii sui sunt. Legunt ipsi quotidie in Horis suis sacros vericulos istos: *Bonum mihi lex oris tui, super millia auri & argenti. Quomodo dilexi legem tuam Domine? tota die meditatio mea est. Quam dulcisa faucibus meis eloquia tua! super mel ori meo.* Sed quàm pauci psallunt ista sapienter, id est cum sapida scientia, uti explicat S. Thomas? Et quomodo cum sapida scientia legunt, qui intelligere non fatigant ea quæ psallunt?

440 Secundum Corollarium est, quòd à doctrina Spiritus sancti, & SS. Patrum remotissima sit assertio ista: *Ut liber aliquis sit Scriptura sacra, sufficit quòd testimonio divino confiet, nihil falsi in eo contineri.* Aliud est enim quòd liber aliquis certissimè, etiam certitudine divinæ revelationis, nihil contineat falsi; aliud quòd liber ille dictatus fuerit à Spiritu sancto, ita ut hoc titulo specialem reverentiam mereatur, mysteriaque contineant omnes apices & apiculi ipsius. Certissimè, certitudine fidei, adeoque certitudine divinæ revelationis, nihil falsi continent definitiones Conciliorum Generalium, in materia fidei & morum: non sunt tamen Scriptura sacra, ut supra vidimus.

§. III.

Duplex S. Scriptura sensus.

441 Sensus S. Scripturæ est ille quem S. Scripturæ verba immediatè, vel mediatè significant, ex intentione Spiritus sancti eam dictantis. Duplex est, literalis, & spiritualis, seu mysticus. *Literalis* est ille, quem verba S. Scripturæ immediatè significant, ex intentione Spiritus sancti. *Mysticus*, quem ex eadem intentione solum mediatè significant. Nam, ut alibi dixi, hoc proprium habet Scriptura sacra, quòd non solum verba ipsius immediatè significant aliquid, sed etiam, mediantibus rebus immediatè per ea significatis, ex intentione Spiritus sancti, res aliæ significantur. Siquidem uno eodemque sermone, dum Scriptura narrat gestum, prodit mysterium, ait D. Gregorius 20. Moral. 21.

442 Quod & constat ex 1. Cor. 10. ubi post narrationem nonnullorum, quæ ad litteram facta sunt in veteri Testamento, subditur: *Hæc autem in figura contingebant illis.* Et ad Galat. 4. narratà historiam duorum filiorum Abrahamæ, subjungitur: *Quæ sunt per allegoriam dicta: hæc enim sunt duo Testamenta.* Denique Christus in Evangelio sæpius explicavit sensum mysticum parabolarum suarum.

Tom. II.

Porro sensus literalis exprimi potest verbis, tum propriè, tum impropiè, sive figuratè acceptis. Cum ad ipsum sufficiat quòd immediatè intentus sit à Spiritu sancto. Unde in verbis istis: *Vicit leo de tribu Juda,* &c. victoria Christi literaliter exprimitur, etiam si vox *leo* solum impropiè, seu figuratè significet Christum. Similiter expressio ista: *Ego sum vitis, vos palmites,* literaliter (etsi figuratè tantum) significat, quòd Christus similem habeat connectionem nobiscum, quam vitis cum palmitibus; sicque nos à Christo dependeamus, ut spirituale charitatis vinum proferamus, sicut palmes à vite, ut naturale vinum proferat. Literaliter etiam sensu exprimitur scientia Dei respectu existentium, dum ipsi in Scriptura tribuuntur oculi; sicut & potentia, dum ipsi brachium tribuuntur, tametsi vox *oculus* & *brachium* Deo propriè non conveniat.

Eo tamen non obstante Augustinus l. 3. 444 de doctr. Christ. c. 10. & l. 9. de Genes. ad litt. c. 7. rectè monet, divinas Scripturas in sensu proprio accipiendas, dum nihil cogit eas figuratè accipere. Hoc enim ratio ipsa exigit; & aliàs vix unquam sciri posset sensus sacræ Scripturæ. Nam si verba sacra in sensu figurato accipi possent, excluso sensu naturali & obvio, dum nihil cogit ea ad improprium deflectere, nihil probari posset ex ipsismet evidentissimis divinæ Scripturæ expressionibus: utpote à quarum naturali & obvia significatione ad aliam planè diversam & impropriam semper vel ferè semper deflectere fas esset.

Sensus mysticus, uti dixi to. 1. de Deo 445 dist. 1. q. 4. triplex distingui solet, allegoricus, anagogicus & moralis. *Allegoricus*, per ea quæ gesta sunt in veteri Testamento, significat ea quæ spectant ad Christum, vel Ecclesiam novi Testamenti. *Anagogicus*, per ea quæ literaliter significantur, exprimit ea, quæ spectant ad vitam æternam, seu Ecclesiam triumphantem. *Moralis*, per ea quæ significantur in sensu literalis, exprimit ea quæ pertinent ad mores. Unde quadruplex S. Scripturæ sensus hisce versibus pulchrè declaratur.

*Littera gesta docet: quid credas allegoria:
Moralis quid agas: quò tendas Anagogia.*

Ultra sensus istos datur alius, qui dicitur *accommodativus*, juxta quem alteri personæ, vel rei accommodamus ea, quæ Scriptura de aliqua re vel persona dicit, v.g. accommodamus Deiparæ Virgini, quæ Scriptura dicit de sapientia æterna, vel multis Sanctis accommodamus, ea quæ Eccli. 44. dicuntur de Patriarcha Noe: *Inventus est justus, & in tempore iracundiæ factus est reconciliatio.* Sed iste non est sensus S. Scripturæ, propriè loquendo: quia non est intentus à Spiritu sancto. Unde ab isto sensu est.

X 2

ficaciter non arguitur; uti nec à solo sensu mystico, nisi à Spiritu sancto intentum esse constet ex alio sacro textu, vel Ecclesiæ declaratione, vel Sanctorum traditione, prout Theologi moment cum S. Thoma. Ex solo ergo sensu litterali ordinariè efficaciter arguitur; quem sensum, etiam proprium, in una littera posse esse multiplicem, loco proximè relato a. 2. demonstravimus.

§ 4.

Rationes, cur Deus voluerit S. Scripturam diversis in locis esse obscuram.

447 **O**bscuritatem illam negant hæretici; sed proprio vincuntur experimento, dum urgentur ut sensum asserant v. g. istius loci, *melior est iniquitas viri, quam mulier bene faciens*. Et unde inter Lutheranos & Calvinianos tanta in explicandis Bibliis diversitas, si Biblia in omnibus tam lucida sint? Et quid est quòd ipsimet summi viri, Augustinus, Hieronymus, Chrysostomus, cum omni diligentia sua, tantam in iis intelligendis difficultatem experti sunt, ut Augustinus epist. 119. fateatur, in Scripturis sacris se multò plura nescire quàm scire? Et S. Hieronymus in c. 7. Eccles. dicit quòd *vir, qui eruditus fuerit in Scriptura, quantum plura scire coeperit, tanto ei in his quotidie oritur major obscuritas*. Epistolà quoque ad Algasiam q. 8. *omnis epistola ad Romanos nimis obscuritatibus involuta est*. Et nunquid Petrus Apostolorum Princeps de Pauli epistolis agens 2. Pet. 3. dicit, in iis contineri *quædam difficilia intellectu, quæ indoctis & instabiles depravant* (id est detorquent, ut est in Græco) *ad suam ipsorum perditionem?*

448 **R**ationes plurimæ à sanctis Doctoribus afferuntur, propter quas Spiritus sanctus non voluit in sacris Litteris omnia esse aperta, omnesque sensus illius omnibus innotescere. Prima est quòd sicut genus humanum, ob peccatum primi hominis, condemnatum est secundum corpus, ut cum fudore vultus corporali pane vesceretur; ita & secundum animam, ut pane spirituali non vesceretur sine difficultate; quæ cæteris paribus tantò major est, quantum magis divinam condemnationem provocat reiteratio & multiplicatio peccatorum sua. Et hinc est quòd magni peccatores non percipiunt ea quæ Dei sunt; econtrà iusti & humiles, qui se in tenebris jacentes, justissimèque damnatos recognoscunt, mirabilem divinæ Scripturæ profunditatem tantò magis intelligunt, quantum iustiores & humiliores sunt, juxta illud Psal. 18. *Testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis. Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat parvulis*. Et Matth. 11. *Confiteor tibi Pater... quia abscondisti hæc à sapientibus, & revelasti ea parvulis*.

Secunda ratio est, ut lectionis fructus, per istam obscuritatem correspondeat orationi, & rectitudini cordis: si enim omnia clara essent, & omnibus obvia, ab omnibus, bonis & malis, diligentibus & desidiis, æqualiter perciperentur. Ubi econtrà obscuritas facit, ut cæteris paribus, illi plus in Scripturis sacris intelligant, qui piè viuentes, magis piè ipsam legunt, & pro ipsius intelligentia magis orant. Quia Deus, qui per Scripturam loquitur, *illuminat rectos corde*. Et beati mundo corde, *quia ipsi Deum videbunt*, & quæ Dei sunt intelligunt. Et pulsantibus per orationem datur sapientia & intelligentia Scripturarum.

Tertia ratio est, quia per istam obscuritatem fit ut divina mysteria salubriter occultentur infidelibus ea aliqui irrisuris, & sanctorum non detur canibus.

Quarta ratio est, ut reprimatur superbia hominis, omnia statim comprehendere volentis, fastidiumque impediatur, quod de obviis & facilius lectione facile concipitur. Unde Augustinus l. 2. de doctr. Christ. c. 6. de Scripturæ obscuritate dicit: *Hoc totum provisum divinitus esse non dubio ad edomandam labore superbiam, & intellectum à fastidio revocandum, cui facile investigata plerumque vilescunt... Qui prorsus non inveniunt quod querunt, fame laborant: qui autem non querunt, qui in promptu habent, fastidio sæpe marcescunt. In utroque autem languor cavendus est. Magnificè igitur & salubriter Spiritus sanctus ita Scripturas sanctas modificavit, ut locus apertioribus fami occurreret, obscurioribus autem fastidia detegeret.*

Quinta ratio est, ut obscuriorum intelligentia, multo labore comparata, magis dulcescat. Quia dulciora bona, quæ difficilè, quàm quæ faciliè comparata: cumque difficultatem intelligunt sine multa investigatione non assequimur, desideramus ardentius, ut assequamur, & desideratam assequimur jucundius, ut Augustinus dicit in l. contra mendac. c. 10.

§. V.

Regula sexdecim pro lectione & intelligentia sacra Scriptura.

Regula I. est ista: *Nemo prudentia sua innixus, in rebus fidei & morum ad adificationem doctrine Christiane pertinentium, S. Scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum, quem tenuit & tenet S. Mater Ecclesia... aut contra unanimum consensus Patrum, ipsam interpretari audeat*. Verba sunt Concilii Tridentini sess. 4. non solum contra hæreticos, qui Ecclesiæ definitiones, & sanctorum Patrum interpretationes parvipendunt, sed & contra plures alios, qui Scripturam sacram ad sensum liberioribus opinionibus suis faventem interpretari au-

dent, parum attendentes consensum sanctorum Patrum in contrarium.

453 Regula II. S. Scriptura legenda est mundo & humili corde, cumque spiritu orationis, ad obtinendam ipsius intelligentiam: non quod lectio illius prohibita sit existentibus in statu peccati: cum & ipsis ad conversationem utilis esse queat lectio, pie & humiliter facta; sed quod (ut Augustinus ait l. de oper. Monach. c. 17.) certum sit *tantò citius quemquam proficere, cum bona legit, quanto citius facit quod legit.* Et quia scriptum est: *Qui diligunt Dominum, replebuntur lege ipsius.* Eccli. 2.

454 Regula III. Legens Scripturam, esse non debet de numero eorum, qui in ea non tam discere amant veritatem, quam invenire aliquid favens præconceptæ opinioni suæ; sed considerare, quod in Scriptura S. Deum audiat loquentem; cui dignum & justum est, ut subjiciat intellectum, & omnem sensum suum.

Regula IV. Legere eam debet animo proficiendi ex sacra lectione illa, & non solo animo excellendi, captando ex ea quæ utilia videntur ad disputandum, vel aliis concionandum.

455 Regula V. Scriptura accipienda est in sensu proprio & obvio, nisi aliquid cogat accipere in improprio & figurato, prout ex Augustino diximus n. 444. Hanc regulam si secuti fuissent Calvinistæ, non errassent in capitali puncto fidei, figuratè accipiendo verba ista: *Hoc est corpus meum.*

456 Regula VI. Sententiæ obsecutiones exponendæ sunt per clariore. Hanc si servassent Pelagiani, non errassent circa intelligentiam istius oraculi sacri: *Homini est preparare animam; Dei autem est gubernare linguam:* libero arbitrio, non gratiæ tribuendo animæ preparationem, quam aliæ clariore sententiæ Scripturæ, verbis perspicuis gratiæ tribuunt: *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei; Deus operatur in nobis velle & perficere. Quis te discernit? quid habes quod non accepisti? Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi à nobis; sed omnis sufficientia nostra ex Deo est.*

457 Regula VII. Est illa Augustini serm. 18. de verb. Dom. in Evang. secundum Matth. c. 20. *Attendite ad facta Sanctorum* (quæ scilicet ab ipsis passim frequentata leguntur; non autem ad facta miranda potius quam imitanda) *ne forte vestra videatur interpretatio. Quomodo hæc verba intellexerunt Sancti, sic utique intelligenda sunt.* Quia facta ipsorum in moralibus sunt optimus factorum verborum interpres.

458 Regula VIII. Pro intelligentia factorum textuum, concernentium veritates fidei contra hæreticos, præcipue recurrentum ad explicationes datas à Patribus, qui pro Ecclesia, contra hæreses illas suo tempore natas, certaverunt, v. g. ad explicationes S. Atha-

nasi contra Arianos; S. Cyrilli Alexandrini contra Nestorianos; S. Augustini contra Pelagianos: consulendo potissimum libros, quos contra hæreses illas ex professo scripserunt, v. g. Athanasius ad probandam divinitatem Filii Dei; Cyrillus ad probandam unitatem personæ in Christo; Augustinus ad probandam necessitatem, & efficaciam gratiæ, &c. Quia Deus est, qui ipsos specialiter suscitavit pro defensione veritatum illarum; specialiter proinde eum in finem illuminavit. Aliunde etiam adversantium contradictio ipsos magis sedulos, attentos, & cautos reddidit ad investigandas, & contra hæreticos defendendas S. Scripturæ veritates.

Regula IX. Scriptura sacra, referens aliquid ab aliquo dictum, non semper illud refert verbatim, prout dictum est, sed aliquando quoad substantiam dumtaxat. Patet ex verbis S. Joannis Baptistæ, Christo se humiliter postponentis, quæ à S. Matthæo c. 3. 11. & à S. Marco c. 1. 7. referuntur. Isti namque duo Evangelistæ in iis referendis conveniunt quoad substantiam, non quoad expressiones.

Regula X. Spiritus sanctus in factis Scripturis spiritualia docet per corporalia, sicut & invisibilia per visibilia. Ita S. Hilarius, & S. Gregorius variis in locis. Contra regulam istam peccantes, imitatores sunt Judæorum, qui Messia sibi promissi magnificentiam & regnum intellexerunt de regno & magnificentia hujus mundi. Et ideo Jesum, tot signis & portentis demonstrantem se verum illorum Messiam, non cognoverunt, nec receperunt.

Regula XI. Nonnulla Deus in Scripturis factis facere dicitur, non quia in se facit, sed quia in nobis facit ut faciamus. Est regula S. Augustini l. 4. de Genes. ad litt. c. 9. dicentis: *Religè dicitur Deus facere, quidquid ipso in nobis operante facimus.... sicne dicitur Deus cognoscere, cum efficit ut cognoscamus.* Neque enim Deus temporaliter cognoscit, quod antea non noverat; & tamen dicit ad Abraham: *“Nunc cognovi quod times Deum: “ ubi quid aliud accipimus, nisi nunc feci ut cognosceretur? His locutionum modis, cum ea quæ non accidunt Deo, tamquam illi accidant, loquimur, eum facere agnoscimus ut nobis accidant.... Et hoc locutionis genere modo arbitror dictum illud ab Apostolo: “Nolite contristare Spiritum sanctum. “ Item: “ Spiritus sanctus interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. “ Quia scilicet Sanctos facit interpellare.*

Regula XII. Dum Scriptura dubitanter loquitur, vel Deum ut interrogantem inducit, non hoc ex Dei ignorantia vel dubitatione, sed ex aliqua significatione defendit. Ita S. Augustinus l. contra mendac. c. 14. & S. Gregorius homil. 9. super Ezech. Duæ verò potissimum significationes im-

portari solent, dum agitur de dubitatione. Prima est libertas arbitrii (inquit Hieronymus) per istam dubitationem indicata, v. g. dum Genes. 2. Deus narratur exprimere causam expulsionis Adam à Paradiso terrestri, *ne forte mutet manum suam*, &c. Sciebat quippe certissimè Deus quid facturus esset Adam, si in Paradiso mansisset. Secunda, est difficultas in re obtinenda, exempli gratià, dum 2. Reg. 16. David fugiens Ablalonem, iussit ut parceretur Semei ipsi maledicenti, his verbis: *Dimite eum ut maledicat, juxta praeceptum Domini: si forte respiciat Dominus afflictionem meam, & reddat mihi bonum pro maledictione hac hodierna.*

- 463 Interrogat autem aliquando Deus, ut instruat, vel ut confessionem eliciat; ut Gen. 2. *Adam ubi es?* aliquando, ut significet se ea, de quibus interrogat, nescire scientià approbationis, vel alios ob fines, qui ex circumstantiis colligi possunt.
- 464 Regula XIII. *Passim Deus in Scripturis tantum nosse dicitur quem pro suo agnoscit.* Verba sunt Augustini in Psalm. 2. & term. 70. de temp. Et hoc sensu virginibus factus dicit: *nescio vos*, scientià utique, seu notitià approbationis.
- 465 Regula XIV. *Soles Scriptura, sub eadem persona, loqui de Christo, & etiam de Ecclesia, quae est corpus ejus,* (verba sunt ejusdem l. 3. de doctr. Christ. c. 3.) *uti & de diabolo & membris ejus.*
- 466 Regula XV. Per recapitulationem multa in S. Litteris posterius narrantur, quae prius facta sunt (quod Graeci fieri dicunt per histeron proteron) S. Augustinus l. de doctr. Christ. c. ...
- 467 Regula XVI. *Sancti Prophetae, qui optare videntur alicui mala, postius praevisa solum praedicunt.* Augustinus in Psalm. 78. Sic in Psalmis, & Prophetiis primà fronte videntur ex zelo vindictae his vel illis optare mala; cum tamen reverà solum ea futura prophetico spiritu praedicant. Aliquando tamen nihil vetat, quin aliquibus locis dicantur etiam temporalia quaedam mala optare, ob finem bonum, malis illis praeponderantem.

S. VI.

Ex dictis ostenditur S. Scripturam infallibilem esse fidei regulam.

- 468 **M**anifestè (inquam) id ostenditur ex definitione ipsius: *Scriptura sacra est verbum Dei scriptum*, ita ut quod Scriptura sacra dicit, Deus per eam dicat. Atqui Deum, in omnibus quae dicit, infallibilem esse, fides demonstrat, & ratio clamat.

CAPUT XXXVI.

Ostenditur, solam Scripturam sacram non esse infallibilem fidei regulam; sed etiam traditionem esse talem.

Hæretici, ut cap. 33. vidimus, credere nolunt nisi verbo Dei scripto. Sed ex dictis ibidem constat, ipsos credere debere etiam verbo Dei non scripto, sed solâ traditione ad nos derivato.

Primò, quia verbo scripto credere non possunt, nisi credant, hanc vel illam Scripturam esse verè divinam, adeoque verum, & non suppositum verbum Dei. Hoc autem nullibi Scriptura dicit. Et quamvis Scriptura assereret, se esse divinam, sine Ecclesiae traditione certò non constaret esse talem; sicut etiam in Alcorano Mahometi sæpè asseratur, Alcoranum cælitus à Deo missum, non ideo ut talem recipimus.

2º. Nec Scriptura exprimit Canonem facrorum librorum. Quem tamen credere debent, siue hos libros, non illos esse divinos, ut certam habeant fidei suae regulam.

3º. Plurima alia nobiscum, tamquam fidei articulos credunt, de quibus nihil Scriptura decernit; ut quòd baptismus parvulorum valeat; quòd baptizati ab hæreticis non sint rebaptizandi; quòd Spiritus sanctus à Patre, Filioque procedat; quòd rectè colamus diem Dominicam loco Sabbathi, &c.

4º. Traditiones ultra Scripturam recipiendas Scriptura tetatur 2. Thesal. 2. *Itaque, fratres, tenete traditiones, quas accepistis, siue per sermonem, siue per epistolam.* His patet (inquit Chrysostronus ad eum Apostoli locum) quòd non omnia per epistolam Apostoli tradiderunt, sed multa etiam sine litteris. Eadem verò fide digna sunt, tam ista, quam illa.

5º. Eadem cum Chrysostrono unanimes est, de traditionibus ultra Scripturam recipiendis, sententia reliquorum Patrum. Si quidem Dionysius Areopagita Eccles. Hierarch. c. 1. *Primi* (inquit) *illi sacerdotalis muneris Duces, summa illa, & substantialia partim scriptis, partim non scriptis institutionibus nobis tradiderunt.* Basilius Magnus lib. de Spir. sanc. c. 29. *Dogmata quae in Ecclesia servantur ac praedicantur, partim ex conscripta doctrina habentur, partim ex Apostolorum traditione in mysterio ad nos delata. Quae utraque eandem ad pietatem vim habent, & nemo his contradicit, qui vel mediocre saltem jurium Ecclesiasticorum experientiam habet.* Cyprianus lib. 2. epist. 3. *Admonitos nos scias, ut in calice offerendo Dominica traditio servetur, nempe ut mixtus aqua offeratur.* Qua de re nihil Scriptura dicit. Hieronymus epist. ad Marcellam: *Nos unam Quadragesimam ex Apostolica traditione, tempore nobis congruo jejunamus.* Augustinus epist. 118. *Il-*